

NACIONALINIŲ PROGRAMŲ ĮTRAUKTIES TEMA TURINIO ATRANKOS KRITERIJAI

Nacionalinių programų įtraukties tema turinio atrankos kriterijai parengti LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos kvietimu, kuris grindžiamas LR Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ bei kitais valstybiniais dokumentais, įtvirtinančiais mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo prioritetus bei jų pagrindu rengiamas nacionalines kvalifikacijos tobulinimo programas, kurių viena - įtraukties į ugdymą tematika.

Rengiant nacionalinių programų įtraukties tema turinio atrankos kriterijus atsižvelgta į:

- Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos reikalavimus, tokius, kaip:
 - ✓ nacionalinės pedagoginių darbuotojų (išskyrus aukštųjų mokyklų darbuotojus) kvalifikacijos tobulinimo programos apimtis – 10 studijų kreditų, iš kurių 30 proc. skiriama praktikai. Kriterijai turiniui apima ne tik temas teoriniam rengimui, apimtis kreditais, bet ir pasiūlymus praktinėms veikloms;
 - ✓ nustatyti bendraautorystės ir tarptautiškumo kriterijai, t. y., rekomenduoti tarptautiniai partneriai, galintys padėti kuriant ir/ar įgyvendinant programą; bendradarbiavimas su kitomis institucijomis;
 - ✓ turinio kriterijai diferencijuoti, atsižvelgiant į būsimų nacionalinės kvalifikacijos tobulinimo programos tikslinių grupių specifika (profesiją, užimamas pareigas, funkcijas);
 - ✓ kiekvienas kriterijus trumpai apibūdintas ir argumentuotas;
 - ✓ šalia kriterijų nurodyti galimi tarptautiniai partneriai nacionalinės programos įtraukties tema parengimui ir vykdymui.
- Europos specialiojo ir įtraukiojo ugdymo agentūros rekomendacijas bei kitų tarptautinių ir nacionalinių dokumentų nuostatas.¹

Rengiant Kriterijus, remtasi *Įtraukiojo pedagogų profesinio mokymosi profiliu* [3; 6], kaip vienu pagrindinių tarptautinių dokumentų, kuriuo grindžiamas ugdymo įstaigų pedagoginio personalo (mokytojų, mokyklų vadovų, švietimo pagalbos specialistų / pagalbos mokiniui specialistų, kt.) rengimas įtraukiamam ugdymui, taip pat LR Švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu Nr. V-1254, 2021 07 09 [2], kitais dokumentais [1; 5; 7; 8; 9].

Nurodyti ir apibūdinti kriterijai (pateikti 1 ir 2 lentelėse) Programos rengėjams padės suformuluoti numatomas įgyti Programos dalyvių kompetencijas. Atsižvelgiant į esmines įtraukties vertybes ir susijusias kompetencijų sritis, nustatytas mokytojams bei kitiems pagalbos mokiniui specialistams, kompetencija suprantama kaip sudėtingas nuostatų, žinių ir gebėjimų derinys [5]. Tam tikros nuostatos ir įsitikinimai reikalauja tam tikrų žinių ir supratimo lygmenų, taip pat praktinių gebėjimų įgytas žinias pritaikyti [3; 5]. Siekiant realizuoti įtraukiojo ugdymo praktiką, ypatingas dėmesys skiriamas bendradarbiavimui ir jo svarbos pripažinimui besimokančioje mokyklos bendruomenėje,

¹ Dokumentų, kuriais grindžiami kriterijai, bibliografiniai duomenys pateikti šaltinių sąrašė.

įgyvendinančioje įtraukijį ugdymą. Taip pat svarbu, kad visi švietimo ir ugdymo specialistai bei jų rengėjai kalbėtų „ta pačia kalba“, turėtų tam tikrą bendrą pasirengimą, vadovautųsi bendrais profesinio mokymosi įtraukiajam ugdymui nurodymais [2; 3; 6].

Šiame dokumente pristatytos kriterijų grupės, kriterijai ir jų turinys, grindžiami *Įtraukiojo pedagogų profesinio mokymosi profiliu* [3; 6], kaip įtraukiojo ugdymo kompetencijų sistema. Nacionalinių programų įtraukties tema turinio atrankai rekomenduojamos keturios kriterijų grupės bei jas sudarantys kriterijai. Kadangi mokyklos² pedagoginiam personalui priskiriami ir vadovai, ir mokytojai, ir pagalbos mokiniui specialistai (specialieji pedagogai, logopedai, socialiniai pedagogai, psichologai, mokytojo padėjėjai), visi jie laikomi lygiaverčiais įtraukiojo profesinio mokymosi bendruomenės nariais [6] ir visiems rekomenduojamas bendras pasirengimo įgyvendinti įtraukijį ugdymą turinys. Visiems pedagoginio personalo nariams rekomenduojamas vienodos apimties turinys šių kriterijų grupių: „Bendradarbiavimas“ (po 3 kreditus) ir „Asmeninė ir bendradarbiavimu grįsta profesinė raida“ (po 1 kreditą) (žr. 1 lentelę).

Atsižvelgus į būsimų nacionalinės kvalifikacijos tobulinimo programos tikslinių grupių specifiką (profesiją, užimamas pareigas, funkcijas), kai kurių kriterijų turinio apimtys skiriasi, pvz., kriterijų grupės „Įtrauktis ir ugdymas“ turinio mokymuisi vadovams numatyti 5 kreditai, o mokytojams ir pagalbos mokiniui specialistams po 2 kreditus; kriterijų grupės „Pagalba visiems mokiniams“ turinio mokymuisi vadovams numatytas 1 kreditas, o mokytojams ir pagalbos mokiniui specialistams po 4 kreditus (žr. 1 lentelę). Atsižvelgiant į reikalavimą diferencijuoti turinio kriterijus skirtingoms tikslinėms grupėms bei reikalavimus nacionalinės pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo programos apimčiai, 1 lentelėje pateikiamos kriterijų grupės, kriterijai bei kreditų skaičius, rekomenduojamas skirtingoms tikslinėms grupėms.

1 lentelė

Kriterijų grupės ir kriterijai bei kreditų³ skaičius, skirtas kiekvienai tikslinei grupei

Kriterijų grupė	Kriterijai	Kreditų / akademinė valandų skaičius ir tikslinės grupės		
		Mokytojai	Pagalbos mokiniui specialistai	Vadovai
1.Įtrauktis ir ugdymas		2 kreditai	2 kreditai	5 kreditai
	1.1 Įtraukiojo ugdymo samprata ir vertybės	0,6	0,6	0,6
	1.2. Mokinių įvairovės pažinimas ir pripažinimas	1,2	1,2	1,2
	1.3.Pedagogų ir vadovų nuostatos į besimokančiųjų įvairovę	0,2	0,2	0,2
	1.4. Lyderystė įtraukčiai švietime	-	-	3
		4 kreditai	4 kreditai	1 kreditas

² Šiame dokumente sąvoka “mokykla” įvardijama ir ikimokyklinio ugdymo įstaiga, ir mokykla.

³ 1 ECTS kreditas – 26,67 ak. val. LR Švietimo ir mokslo ministras įsakymas *Dėl profesinio mokymo programų rengimo ir registravimo tvarkos aprašo patvirtinimo* 2018 m. lapkričio 22 d. Nr. V-925 Vilnius.

2. Pagalba visiems mokiniams	2.1. Pagalba, siekiant visų vaikų gerovės	1,6	1,6	1
	2.2. Įtraukiojo ugdymo pedagogika ir lankstus pagalbos teikimas mokantis	2,4	2,4	-
		3 kreditai	3 kreditai	3 kreditai
3. Bendradarbiavimas	3.1. Besimokančiojo išklausa ir įtraukimas	0,5	0,5	0,5
	3.2. Bendradarbiavimas su tėvais ir šeima	0,8	0,8	1,3
	3.3. Pedagoginio personalo bendradarbiavimas	1,7	1,7	1,2
4. Asmeninė ir bendradarbiavimu grįsta profesinė raida		1 kreditas	1 kreditas	1 kreditas
		1	1	1
Iš viso kreditų:		10	10	10

Kriterijų grupės ir kriterijai nacionalinių programų įtraukties tema turinio atrankai išsamiai pristatyti 2 lentelėje, pateikiant *turinio kriterijus ir jų pagrindimą bei argumentavimą, apimtis kreditais, veiklos pobūdį (teorija / pratybos / savarankiška praktinė veikla), tikslines grupes, rekomenduojamus tarptautinius partnerius, galinčius padėti kuriant ir / ar įgyvendinant programą*. Modeliuojamas ir galimas paskirstymas valandomis, kai praktinėms savarankiškomis veikloms skiriama 30 proc. planuojamo mokymosi, kitas laikas planuojamas kaip kontaktinis mokymasis (teorinės medžiagos dėstymas, pratybos) (žr. 2 lentelę).

Kriterijai nacionalinių programų įtraukties tema turinio atrankai

	Kriterijų grupės ir kriterijai bei jų pagrindimas	Tikslinė grupė, veiklos pobūdis [teorija (T), pratybos (P)], savarankiška praktinė veikla (S)], mokymosi apimtys kreditais ir akademinėmis valandomis			Rekomenduojami tarptautiniai partneriai, galintys padėti kuriant / įgyvendinant programą
		Mokytojai	Pagalbos mokiniui specialistai	Vadovai	
1.	Įtrauktis ir ugdymas - įtraukusis ugdymas turėtų apimti visus ir kiekvieną besimokantįjį. Ši nuostata grindžiama socialinio teisingumo, lygių galimybių ir kiekvieno besimokančiojo kokybiško ugdymo koncepcijomis; mokinių įvairovės pažinimo ir pripažinimo nuostatomis; pozityviomis pedagogų ir mokyklos vadovų nuostatomis į įtrauktį švietime; lyderyste įtraukčiai.	2 kreditai [53 akad. val., iš kurių 16 val. skiriama praktiniam savarankiškam darbui]	2 kreditai [53 akad. val., iš kurių 16 val. skiriama praktiniam savarankiškam darbui]	5 kreditai [133 akad. val., iš kurių 40 val. skiriama praktiniam savarankiškam darbui]	- The University of Edinburgh: www.ed.ac.uk Prof. Lani Florian www.ed.ac.uk/profile/laniflorian - University of Iceland University of Iceland (hi.is): https://english.hi.is Dr. Edda Óskarsdóttir https://english.hi.is/staff/edda_o - Catholic University Leuven, Belgium: www.kuleuven.be/english/ku-leuven /Prof. Ides Nicaise https://hiva.kuleuven.be/en/stafflist/00014508 - The IRIS Center Peabody College Vanderbilt University Nashville, US: IRIS (vanderbilt.edu)
1.1	Įtraukiojo ugdymo samprata ir vertybės Kriterijus apima tokius aspektus: tarptautiniai ir nacionaliniai susitarimai dėl įtraukties įgyvendinimo; įtraukiojo ugdymo, kaip kokybiško ugdymo visiems, plačioji samprata (neapsiribojant vienos besimokančiųjų grupės, pvz., turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, įtrauktimi); įtraukiojo ugdymo vertybės; žmogaus teisių, lygių galimybių, socialinio teisingumo, nediskriminavimo, pažeidžiamumo ir atsparumo koncepcijos.	T - 7 val. P - 5 val. S - 4 val.	T - 7 val. P - 5 val. S - 4 val.	T - 7 val. P - 5 val. S - 4 val.	
1.2	Mokinių įvairovės pažinimas ir pripažinimas Kriterijus apima tokius aspektus: individualūs mokinių poreikiai, atsirandantys dėl pažeidžiamumo (negalių ir / ar sutrikimų, socialinių-ekonominių sunkumų, migracijos, ypatingų gabumų ir kt.); bendruomenės narių įvairovė ir skirtybės – kaip mokymosi išteklius ir galimybę konstruoti unikalų ugdymo turinį; mokyklos politikos, praktikos ir kultūros kaitos galimybės, įgyvendinant įtraukųjį ugdymą.	T - 8 val. P - 12 val. S - 10 val.	T - 8 val. P - 12 val. S - 10 val.	T - 8 val. P - 12 val. S - 10 val.	
1.3	Pedagogų ir vadovų nuostatos į besimokančiųjų įvairovę	T - 3 val. P - 2 val.	T - 3 val. P - 2 val.	T - 3 val. P - 2 val.	

NACIONALINIŲ PROGRAMŲ ĮTRAUKTIES TEMA TURINIO ATRANKOS KRITERIJAI

	Kriterijus apima savo nuostatų pažinimą ir įsivertinimą šiais aspektais: pagarba žmonių įvairovei; kiekvieno individualumo pripažinimas ir priėmimas; teisė būti priimtam, dalyvauti ir pagal savo galimybes sėkmingai mokytis kartu bendraamžiais klasė; mokykla / klasė kaip mokymosi bendruomenė; pedagogo poveikis vaiko savivertei ir galimybių raiškai.	S - 2 val.	S - 2 val.	S - 2 val.	- UCL Centre for Inclusive Education IOE - Faculty of Education and Society - UCL – University College London
1.4	Lyderystė įtraukčiai švietime Kriterijus apima šiuos aspektus: mokyklos vadovo vaidmuo kuriant įtraukios mokyklos kultūrą, politiką ir praktiką; mokyklos vizijos ir veiklos dermė su įtraukties vertybėmis; lyderystė mokymuisi ir kiekvieno mokinio pažangai; įtrauktį skatinanti pagalbos sistema ir jos kūrimas; vidinės ir išorinės tinklaveikos priemonės; mokymosi bendruomenės kūrimas ir kolegialus mokymasis; pedagoginio personalo profesinio tobulėjimo planavimas; problemų sprendimas ir sprendimų priėmimas bendradarbiaujant; universalus dizainas aplinkoje ir ugdymosi aplinkų prieinamumo užtikrinimas; išteklių telkimas; įtraukiojo ugdymo mokykloje įsivertinimas (vertinimo kriterijai ir rodikliai, vertinimo duomenų panaudojimas mokyklos tobulinimui).	-	-	T - 26 val. P - 30 val. S - 24 val.	
2.	Pagalba visiems mokiniams grindžiama viso mokyklos pedagoginio personalo išipareigojimu užtikrinti visų besimokančiųjų gerovę ir kad kiekvienas jaustųsi bendruomenės dalimi, bei puoselėti aukštus lūkesčius, susijusius su visų besimokančiųjų pasiekimais.	4 kreditai [107 akad. val., iš kurių 32 val. skiriama praktiniam savarankiškam darbui]	4 kreditai [107 akad. val., iš kurių 32 val. skiriamos praktiniam savarankiškam darbui]	1 kreditas [27 akad. val., iš kurių 8 val. skiriamos praktiniam savarankiškam darbui]	- Catholic University Leuven, Belgium: www.kuleuven.be/english/ku-leuven/ Prof. Ides Nicaise - The IRIS Center Peabody College Vanderbilt University Nashville, US: IRIS (vanderbilt.edu) - UCL Centre for Inclusive Education IOE - Faculty of Education and Society - UCL – University College London
2.1	Pagalba, siekiant visų vaikų gerovės Kriterijus apima tokius aspektus: pozityvių santykių su kiekvienu mokiniu kūrimas; saugios, pagarba kiekvienam besimokančiajam	T – 16 val. P – 16 val. S – 10 val.	T – 16 val. P – 16 val. S – 10 val.	T – 9 val. P – 10 val. S – 8 val.	- University of Nebraska Omaha (unomaha.edu): www.unomaha.edu

NACIONALINIŲ PROGRAMŲ ĮTRAUKTIES TEMA TURINIO ATRANKOS KRITERIJAI

	<p>grįstos mokymosi aplinkos kūrimas; klasės valdymas taikant pozityvaus elgesio palaikymo strategijas; pozityvios mokinių tarpusavio socialinės sąveikos skatinimas; netinkamo elgesio įveikos strategijos; besimokančiojo situacijos sisteminis vertinimas, vaiko galių, sunkumų bei poreikių pažinimas; socialinių, komunikacinių bei mokymosi kliūčių identifikavimas ir šalinimas; individualios pažangos stebėseną kaip sunkumų prevencija; ankstyva intervencija; įtrauki pagalbos sistema; švietimo pagalbos specialistų ir mokytojų padėjėjų vaidmenys, planuojant ir įgyvendinant ugdymo procesą.</p>				<p>Prof. Philip Nordness www.unomaha.edu/college-of-education-health-and-human-sciences/special-education-communication-disorders/about-us/directory/philip-nordness.php</p> <p>- University of Iceland University of Iceland (hi.is): https://english.hi.is Dr. Edda Óskarsdóttir https://english.hi.is/staff/edda_o</p> <p>Dr. Erkkko Sointu, Eastern Finland University School of Educational Sciences and Psychology, Special Education Finland. erkko.sointu@uef.fi https://uefconnect.uef.fi/en/person/erkko.sointu/</p> <p>- The IRIS Center Peabody College Vanderbilt University Nashville, US: IRIS (vanderbilt.edu)</p> <p>- UCL Centre for Inclusive Education IOE - Faculty of Education and Society - UCL - University College London</p>
--	---	--	--	--	---

NACIONALINIŲ PROGRAMŲ ĮTRAUKTIES TEMA TURINIO ATRANKOS KRITERIJAI

2.2	<p>Įtraukiojo ugdymo pedagogika ir lankstus pagalbos teikimas mokantis turėtų apimti tokius aspektus, kaip: ilgalaikių ir trumpalaikių ugdymo tikslų formulavimas; ugdymo diferencijavimas, individualizavimas, personalizavimas; savivaldaus mokymosi skatinimas; ugdymo aplinkos, turinio ir mokymosi medžiagos pritaikymas skirtingiems mokinių poreikiams; IKT ir dirbtinio intelekto panaudojimas informacijos ir ugdymosi prieinamumui didinti; universalus dizaino mokymuisi taikymas pamokoje; lankstus grupavimas ir mokymasis bendradarbiaujant grupėje; bendraamžių pagalba ir mentorystės programos; mokymas mokytis ir meta-kognityvinių gebėjimų ugdymas; pastoliavimas (<i>angl. scaffolding</i>) (paremianti pagalba); pozityvus ir konstruktyvus grįžtamasis ryšys; kiekvieno individualios pažangos vertinimas.</p>	<p>T – 20 val. P – 23 val. S – 22 val.</p>	<p>T – 20 val. P – 23 val. S – 22 val.</p>	-	<p>- The IRIS Center Peabody College Vanderbilt University Nashville, US: IRIS (vanderbilt.edu)</p> <p>- UCL Centre for Inclusive Education IOE - Faculty of Education and Society - UCL – University College London</p>
3.	<p>Bendradarbiavimas, kuris apima pedagoginio personalo darbą komandoje, bendradarbiavimą su tėvais ir besimokančiuoju, atstovavimą.</p>	<p>3 kreditai</p> <p>[80 akad. val., iš jų 24 val. praktiniam savarankiškam darbui]</p>	<p>3 kreditai</p> <p>[80 akad. val., iš jų 24 val. praktiniam savarankiškam darbui]</p>	<p>3 kreditai</p> <p>[80 akad. val., iš jų 24 val. praktiniam savarankiškam darbui]</p>	<p>Tampere University of Applied Sciences, Finland www.tuni.fi/en/about-us/faculty-education-and-culture#switcher-trigger-faculty</p> <p>Prof. Harju-Luukkainen Heidi www.tuni.fi/en/heidi-harju-luukkainen</p> <p>- The IRIS Center Peabody College Vanderbilt University Nashville, US: IRIS (vanderbilt.edu)</p> <p>- UCL Centre for Inclusive Education IOE - Faculty of Education and Society - UCL – University College London</p>

NACIONALINIŲ PROGRAMŲ ĮTRAUKTIES TEMA TURINIO ATRANKOS KRITERIJAI

3.1	Besimokančiojo išklausymas ir įtraukimas apima tokius aspektus: besimokančiojo pažinimas; empatiškas ir pagarbus komunikavimas su kiekvienu vaiku, įskaitant esančius pažeidžiamumo situacijoje; besimokančiųjų nuomonių išklausymas apie patiriamus sunkumus ir galimus sprendimus; besimokančiųjų į(si)traukimas į sprendimų, susijusių su mokymusi ir pagalba, priėmimą; besimokančiojo savistaba, savo pažangos vertinimas.	T – 4 val. P – 4 val. S - 4 val.	T - 4 val. P – 4 val. S - 4 val.	T - 4 val. P – 4 val. S - 4 val.	<p>- The IRIS Center Peabody College Vanderbilt University Nashville, US: IRIS (vanderbilt.edu)</p> <p>- UCL Centre for Inclusive Education IOE - Faculty of Education and Society - UCL – University College London.</p>
3.2	Bendradarbiavimas su tėvais ir šeima apima tokius aspektus: šeimos narių individualumo pažinimas ir pripažinimas psichosocialinio pažeidžiamumo ir atsparumo kontekste; empatiškas komunikavimas su įvairių socialinių, kultūrinių, kalbinių aplinkų šeimomis, vertinant vaiko ugdymosi poreikius ir planuojant pagalbą; kalbos aiškumas; tėvų nuomonės išklausymas; tėvų / šeimos įtraukimas į mokyklos gyvenimą; pedagoginio personalo ir tėvų atsakomybių pasidalijimas; šeimos įgalinimo bendradarbiauti trikdžiai ir jų įveikimas.	T - 8 val. P – 8 val. S - 4 val.	T - 8 val. P – 8 val. S - 4 val.	T - 12 val. P – 12 val. S – 10 val.	<p>- The IRIS Center Peabody College Vanderbilt University Nashville, US: IRIS (vanderbilt.edu)</p> <p>- UCL Centre for Inclusive Education IOE - Faculty of Education and Society - UCL – University College London.</p>
3.3	Pedagoginio personalo bendradarbiavimas apima tokius aspektus: komandinės veiklos ir bendradarbiavimo principai; bendras komandinis problemų sprendimas ir sprendimo priėmimas įtraukioje mokykloje; mokyklos administracijos, mokytojo ir švietimo pagalbos specialistų vaidmenys ir funkcijos komandoje, vertinant ir sprendžiant problemines mokymo ir mokymosi situacijas; efektyvus komandos susitikimas / posėdis; pritaikytos / individualizuotos ugdymo programos bei individualaus pagalbos vaikui plano rengimas bendradarbiaujant; bendradarbiavimu gristas mokymas (mokymas bendradarbiaujant / ko-mokymas, kai klasėje dirba du pedagogai).	T - 16 val. P – 16 val. S - 16 val.	T - 16 val. P – 16 val. S - 16 val.	T - 12 val. P – 12 val. S – 10 val.	<p>- The IRIS Center Peabody College Vanderbilt University Nashville, US: IRIS (vanderbilt.edu)</p> <p>- UCL Centre for Inclusive Education IOE - Faculty of Education and Society - UCL – University College London</p>
4.	Asmeninė ir bendradarbiavimu grįsta profesinė raida apima tokius aspektus: vertybinių nuostatų žinių ir gebėjimų lygio įsivertinimas bei profesinio tobulėjimo kryptių numatymas, įgyvendinant įtraukųjį ugdymą mokykloje / klasėje; savo pedagoginės veiklos įtraukioje mokykloje / klasėje reflektavimas ir tolesnių kompetencijų ugdymosi tikslų numatymas; besimokančios praktikų bendruomenės kūrimas.	1 kreditas [27 akad. val., iš jų 8 val. praktiniam savarankiškam darbui]	1 kreditas [27 akad. val., iš jų 8 val. praktiniam savarankiškam darbui]	1 kreditas [27 akad. val., iš jų 8 val. praktiniam savarankiškam darbui]	University College Cork - National University of Ireland, Cork (UCC) World-class Undergraduate and Postgraduate Education in Ireland (ucc.ie)

NACIONALINIŲ PROGRAMŲ ĮTRAUKTIES TEMA TURINIO ATRANKOS KRITERIJAI

					<p>Prof. Jacinta McKeon UCC Research Profiles: Jacinta C McKeon, Education</p> <p>Dr. Catherine O'Mahony Catherine O'Mahony University College Cork (ucc.ie)</p> <p>- The IRIS Center Peabody College Vanderbilt University Nashville, US: IRIS (vanderbilt.edu)</p> <p>- UCL Centre for Inclusive Education IOE - Faculty of Education and Society - UCL – University College London</p>
--	--	--	--	--	---

Rekomendacijos programos įgyvendinimo procesui ir praktinėms veikloms

Siekiant dalytis žiniomis, patirtimis ir gebėjimais, mokytiis vieniems iš kitų ir užtikrinti bendrą mokyklos bendruomenės pasirengimą įgyvendinti įtraukųjį ugdymą, programą įgyvendinti rekomenduojama mišrioje grupėje, kuriose dalyvautų ir vadovai, ir mokytojai, ir pagalbos mokiniui specialistai.

Rekomenduojama programą įgyvendinti organizuojant bendrus mokymus mokyklų komandoms. Į mokymus, kartu su bendrojo ugdymo mokyklų pedagoginiu personalu, būtų tikslinga įtraukti ir pedagoginį personalą, dirbantį specialiujų ugdymosi poreikių turintiems vaikams skirtose mokyklose (specialiosiose mokyklose). Tai aktualu dar ir dėlto, kad specialiosiose mokyklose dirbantys specialistai gali būti kviečiami teikti konsultacijas dėl įtraukiojo ugdymo bendrojo ugdymo mokykloms.

Nacionalinė programa įtraukties tema turi būti realizuojama derinant teorinį mokymąsi su praktinėmis veiklomis ir savarankiškai atliekamomis užduotimis realioje ugdymo praktikoje.

Dalis teorinio mokymosi gali būti vykdoma nuotoliniu būdu (rekomenduojama ne daugiau kaip 30 proc.). Organizuojant mokymus ir planuojant veiklas, svarbu atsižvelgti į tai, kad pedagogo profesinė kompetencija ir veikimas tobulėja, kai instituciškai yra nustatomi įtraukiojo ugdymo tikslai, tikslingai planuojamas pedagogų profesinis tobulėjimas šioje srityje, skatinama refleksija, vyksta sistemingas pamokų / veiklų stebėjimas ir gaunamas konstruktyvus grįžtamasis ryšys.

iš vadovų ir kolegų, sudaromos galimybės įsitraukti į komandas, bendradarbiauti veiklose kartu su kolegomis [4]. Atsižvelgiant į šias sąlygas rekomenduojamos tokios praktinės veiklos:

Refleksija. Refleksija yra būtina besimokančiojo asmeninio tobulėjimo sąlyga. Refleksija apima ne tik išgyvenamos patirties analizės bei savęs pažinimo procesą, bet ir padeda integruoti turimas ir naujas žinias, taikant jas praktikoje. Refleksijos metodą rekomenduojama naudoti tiek kaip mokymosi metodą perteikiant ir internalizuojant teorines žinias, tiek ir kaip praktinės veiklos ir vertinimo metodą, numatant savarankiško darbo užduotis. Refleksija ypač svarbi identifikuojant savo gebėjimus, asmenines savybes, nuostatas, vertybes, atrandant ir konstruojant naujas prasmes, išvalgas bei numatant naujas perspektyvas.

Rekomenduojama taikyti realizuojant šiuos kriterijus: 1.1.; 1.2.; 1.3.; 1.4.; 4.

Atvejo analizė. Tai interaktyvus mokymo ir mokymosi metodas, papildantis teorinių paskaitų metu įgytas žinias. Atvejo analizė leidžia analizuoti realaus gyvenimo situacijas ir realios praktikos bei teorinę informaciją paversti prasmingu žinojimu, išbandyti žinių pritaikymo galimybes praktikoje. Šios programos įgyvendinimo kontekste prasmingos būtų tokio pobūdžio atvejo analizės kaip “Diskriminacinės situacijos analizė”, “Vaiko pažeidžiamumo situacijos analizė”, “Grupės / klasės įvairovės atvejo analizė”; “Mokyklos įtraukiojo ugdymo situacijos atvejo analizė” (vadovams). Atvejo analizė gali būti taikoma kaip mokymosi metodas auditorijoje arba kaip savarankiško darbo praktinė užduotis.

Rekomenduojama taikyti realizuojant šiuos kriterijus: 1.1.; 1.2.; 1.4.

Pamokų planavimas ir realus išbandymas. Kiekvieno mokytojo siekis – sudaryti galimybes visiems mokiniams klasėje pasiekti keliamus mokymosi tikslus ir patirti sėkmę pamokoje. Sėkmę pasiekti padeda ugdymo diferencijavimas, individualizavimas ir personalizavimas bei visų mokinių dalyvavimo užtikrinimas bendrose veiklose. Todėl, planuojant ir įgyvendinant Programą, rekomenduojama pedagogams skirti mokymosi veiklų planavimo užduotis mokinių įvairove pasižyminčiai grupei / klasei, pvz., “Pamoka taikant UDM principus ir įtraukiojo ugdymo strategijas”; “Mokymas bendradarbiaujant” ir pan.. Suplanuotos veiklos turėtų būti išbandomos, gali būti filmuojamos, stebimos kolegų ir vėliau analizuojamos, reflektuojamos.

Rekomenduojama taikyti realizuojant šiuos kriterijus: 2.1.; 2.2.; 3.3.

Gerosios patirties pavyzdžiai ir jų analizė. Mokantis pedagogų profesinėje bendruomenėje svarbu sudaryti sąlygas dalyviams pasidalyti savo patirtimis, gerosios praktikos pavyzdžiais, paskatinti gerųjų patirčių analizę, sėkmės veiksmų paiešką. Gerosios patirties pavyzdžių gali pateikti tiek mokymų dalyviai, tiek lektoriai.

Rekomenduojama taikyti realizuojant šiuos kriterijus: 1.4.; 2.2.; 3.1.; 3.2.; 3.3.

Mokymasis bendradarbiaujant grupėse. Mokymasis bendradarbiaujant vertinamas kaip efektyvus mokymosi metodas įvairaus amžiaus asmenims – ir mokiniams, ir pedagogams, siekiantiems patobulinti įtraukiojo ugdymo įgyvendinimo kompetencijas. Mokydamiesi bendradarbiaujant nedidelėje heterogeninėje grupėje, dalyviai turės galimybę pasidalyti asmeninėmis ir profesinėmis patirtimis, pažinti žmonių, situacijų, nuomonių, patirčių įvairovę, geriau suprasti, įsigilinti į įvairius požiūrius, nuomones, analizuoti situaciją ar reiškinį iš įvairių perspektyvų. Mokymasis bendradarbiaujant padeda įveikti išankstines nuostatas, stereotipus.

Rekomenduojama taikyti visais atvejais kaip mokymosi auditorijoje metodą.

Naudoti ir rekomenduojami šaltiniai:

1. Booth, T, Ainscow, M., (2016). Index for Inclusion. Index for Inclusion Network Limited. 194 p. ISBN 0993512208, 9780993512209
2. Dėl mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos teminio išorinio vertinimo, organizuojamo 2021–2022 metais, temos, klausimų ir vertinimo rodiklių nustatymo (2021). LR švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymas Nr. V-1254, 2021 m. liepos 9 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/c88fce10e08211eb9f09e7df20500045>
3. European Agency for Development in Special Needs Education (2012). *Profile of Inclusive Teachers*. Odense, Denmark. www.european-agency.org/resources/publications/teacher-education-inclusion-profile-inclusive-teachers
4. European Agency for Special Needs and Inclusive Education (2019). *Teacher Professional Learning for Inclusion: Literature Review*. (A. De Vroey, S. Symeonidou and A. Watkins, eds.). Odense, Denmark. https://www.european-agency.org/sites/default/files/tpl4i_literature_review.pdf

5. European Agency for Special Needs and Inclusive Education (2021). *Supporting Inclusive School Leadership: Policy Messages* <https://www.european-agency.org/resources/publications/SISL-policy-messages/> Parama įtraukios mokyklos lyderystei: politikos nuostatos: www.european-agency.org/sites/default/files/SISL%20Policy%20Messages-LT.pdf
6. European Agency for Special Needs and Inclusive Education (2022). *Profile for Inclusive Teacher Professional Learning: Including all education professionals in teacher professional learning for inclusion*. (A. De Vroey, A. Lecheval and A. Watkins, eds.). Odense, Denmark. https://www.european-agency.org/sites/default/files/Profile_for_Inclusive_Teacher_ProfessionalLearning.pdf
7. European Agency for Special Needs and Inclusive Education (2022). *Changing Role of Specialist Provision in Supporting Inclusive Education: Final Synthesis Report*. (A. Kefallinou, M. Kyriazopoulou, S. Ebersold, P. Skoglund, E. Rebollo Píriz and M. Lučić Wichmann, eds.). Odense, Denmark https://www.european-agency.org/sites/default/files/CROSP_Final_Synthesis_Report.pdf
8. Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija, Ugdymo politikos centrų tinklas ir Europos specialiojo ir inkliuzinio ugdymo plėtros agentūra (2021). Pasaulio švietimo stebėsenos ataskaita: Vidurio ir rytų Europa, Kaukazas ir Vidurio Azija. Įtrauktis ir ugdymas: „Visi“ reiškia visus: https://www.european-agency.org/sites/default/files/Inclusion%20and%20education_LT.pdf
9. Theoharis, G., Scanlan, M. (2021). *Leadership for Increasingly Diverse Schools*. Taylor & Francis